

so: Sedanji učni načrti sodružujejo preveč snovi ter se premalo ozirajo na šole nižje kategorije, zlasti na olajšave šolskega obiskovanja. V nekaterih točkah sodružujejo obžalovanja vredne prezgodnosti, tako z ozirom na slovnico in računski pouk. Na mesto principa snovi mora stopiti princip moči. Zato naj se sestavi normalni učni načrt. Predlog se z odobravanjem sprejme enoglasno.

Del. Horvatek predlaga omejitve domačega dela po šolskih otrokih za plačilo.

Del. Gassarek zahteva za zanemarjeno otroke ustanovitev rešilnic. Sprejeto.

Del. Lux predlaga razširjenje dosedanjih učiteljišč na več letnikov ter ustanovitev novega učiteljišča. Sprejeto.

Del. Horvatek predlaga, da se naj skupščina izreče, da so domače naloge pedagoško in higijeniško zlo ter se imajo odpraviti. — Del. Trunk je le za delno omejitve, ravno tako del. Gassarek, kakor je sklenila sekcija. Za zadnje se izreče skupščina.

Del. Gassarek predlaga, naj se uvedejo počitnice v mesecih julij in avgust. Olajšave za šolsko obiskovanje naj trajajo od 1. junija do 1. oktobra. Sprejeto.

Del. Gassarek zahteva odstranjenje pogojnih vročinskih počitnic. Sprejeto.

Del. Stand predlaga, naj se v razredih zniža število učencev. V nerazdeljenem razredu pod 80, v razdeljenem pa jih ne sme biti čez 100. Sprejeto.

Del. Tomplak predlaga, naj se pouk v telovadbi preloži na poletni čas in se za takrat zato ure pomnožijo. Sprejeto.

Del. Schreithofer predlaga, naj se za šolska natanila uvedejo knjižice; ista se izdajajo samo dvakrat v letu, redi se naj pišejo s številkami. Sprejeto.

Del. Robič predlaga uvedbo normalnih zvezkov. Po pojasnilu g. predsednika, da se to zgodi uradnim potom umakne svoj predlog.

Del. Fellner zahteva uvedbo enotnih oblik črk. Sprejeto.

Del. Gassarek zahvali vse poročevalce, zlasti ravnatelja Trunka, ki je s svojim bogatim strokovnim znanjem delo jako olajšal.

Predsednik g. P. Končnik po prečitaniu imen delegatov opozori na demonstrovanje v I. avstr. laboratoriju za biologijo, deleg. Calisto pa na razstavo njegovih risb na učiteljišču.

Konec ob polu 1. uri. Stalni konferenčni odbor je sklican na sejo ob 2. uri popoldne, da se posvetuje o predlogih 2. sekcije. Četrto glavno zborovanje se začne ob 3. uri popoldne. (Dalje.)

Kako se ustanavlja prva slovenska meščanska šola!

Znano je, kako birokratski, neukreten, počasen in bogznaj še kakšen je avstrijski vladni aparat, kadar ima ustanoviti slovenske šole. Vendarle bi marsikdo utegnil misliti, da Slovence ovirajo nemškutarske vlade samo v obmejnih krajih in da smo na Kranjskem na boljšem. A temu ni tako! Tudi pri nas se ustanavljajo njihotreba nemške šole s čudovito požrtvovalnostjo, slovenske šole pa se na vsi črti ali zavračajo ali pa ovirajo. Kričeč, vnebovpjioč slučaj je oni prve

slovenske postojnske meščanske šole. Na tak način bi niti med divjaki ne ustanavljali meščanske šole, kot se jo upajo državne šolske oblasti v kulturni provinci odlične Avstrije!

Pet let je že preteklo, odkar se ustanavlja prva slovenska meščanska šola v Postojni! Pet let je namreč že minulo, odkar je soglasno sklenil deželni zbor, da bo dežela plačevala učiteljstvo na tej šoli. Občina je obljubila dati brezplačno potrebne šolske prostore za toliko časa, da se reši vprašanje glede šolske stavbe. Vse druge formalitete bi se dale rešiti z najslabejšo polževo hitrostjo tekem enega leta, pa niti ne bi bilo treba, da bi gospoda kazala ono dobro voljo in ono agilnost, ki jo opažamo pri snovanju nemških šol.

Pred štirimileti že bi torej lahko imeli Slovenci prvo meščansko šolo z maternim učnim jezikom. A vladni kurz, ta ponemčevalni sistem, si je tudi v tem slučaju obvaroval svojo avtoriteto. Delale so se ovire nad oviro in šele letošnjo spomlad se je sestavil učni črtež, ki bi ga imelo odobriti naučno ministrstvo.

Danes štejem 1. septembra, a o odobrenju učnega načrta nam ni še ničesar znano in o kakem razpisu učiteljskih mest ni ne duha ne sluha. Vse kaže, da nas hočejo zopet za eno leto oškodovati, ali bolje rečeno: opehariti; kajti gospodje nam že štiri leta obljubujejo takojšnjo otvoritev šole. Mi nujno zahtevamo pojasnila! Zakaj se ne razpiše učiteljskih mest za letošnjo jesen? Zakaj se ne izposluje nujnejše potrdila skozi tri ali štiri leta zavlačevanega učnega načrta?

Pozivljamo njega ekscelenco barona Heina, da naredi vendar že enkrat konec tako smešnemu in kvarnemu zavlačevanju. Naj se vendar sam iz aktov prepriča, jeli potrebno, koristno, pošteno in častno za deželo Kranjsko, da se otvarja v dvajsetem stoletju pod njegovim predsedstvom celih pet let meščanska šola, za katero so že zdavnaj zagotovljena vsa sredstva in ki bi se bila lahko osnovala tekem enega leta!

Če bi drugod delali ustanovitvi meščanskih šol toliko težav, kot jih delajo našim ubogim šolskim oblastem, potrebovali bi n. pr. v kraljevini Češki par tisoč let, da bi imeli ono število meščanskih šol, kot jih danes posedujejo. Nikar naj se nas ne tolaži več s praznimi izgovori, da je to in ono zakrivilo zavlačevanje. Naše potrpežljivosti je konec. **Krivoce je iskati v c. kr. pisarnah šolskih oblastev!**

Zahtevamo, da se stvar nemudoma urgira. Prva slovenska meščanska šola v Postojni ni le lokalno, ne le kranjsko vprašanje, marveč principijalna zadeva, ki se tiče vseh Slovencev in vsi smo opravičeni zahtevati od avstrijske vlade zanjo brzega, brezpogojnega zadoščenja!

K poglavju o učiteljskem stanovanju.

Nekaj iz prakse.

Da krajni šolski sveti kaj radi nasprotujejo brezplačnim učiteljskim stanovanjem, je znano. Še bolj znano je, da duhovnik kot član krajnega šolskega sveta rad nasprotuje takim stanovanjem, seveda zgolj iz ljubezni do bližnjega. Manj bo morda znano, da se dobe tudi taki nadučitelji, ki, prepojeni »tovariške« vzajemnosti, sami delujejo na to, da se godi podrejenemu učiteljstvu čim slabše.

Evo dokaza!

Prišel sem za def. učitelja na trirazrednico. V šolskem posloplju je bila tudi podstrešna sobica, ki je še v starih časih služila »Schulgehilfu« za brezplačno stanovanje. Isto mi je tudi moj nadučitelj prepustil. Krajni šol. svet je ni omenil v razpisu. Pa ti pridem navzkriž z nadučiteljem. Ker se ni mogel drugače maščevati nad menoj, se je spravil nad sobico. Dobim od njega sledeči dopis v nemškem jeziku, ki slove doslovno:

»Zl. 49. An den Herrn — — def. Lehrer in — —.

Nachdem vom 15. Juni 1897 an das Dachbodenzimmer im alten Schulhause wieder dem ursprünglichen Zwecke — als Lehrmittel- und Arbeitszimmer zugeführt wird, wird seitens der unterfertigten Schulleitung ersucht, dasselbe bis zur angegebenen Zeit zu räumen.

Schulleitung — —, am 1. Juni 1897. N. N.«

To-le ga imaš! Kam pa naj grem? Ali v gostilno, kjer bi naj ves denar zapravil? Drugega stanovanja pa ni. Začnem premišljati. Torej v sobici se bodo shranjevala učila. Katera? Mesečne seje smo imeli zmeraj v razredu. Nič ne bo iz tega. Pa ti nisem šel iz sobe.

V prihodnjih dopisih pazite na vsebino, čemu bi naj bila sobica vsakokrat prazna.

Ker se le nisem pobral iz sobice, dobim drug dopis, v katerem mi med drugim reče: ». . . Glede sobe me ne zadržuj dalje, ker bi jo sicer bil prisiljen izprazniti.« Zadnje tri besede so bile podčrtane. Ali mislite, da sem šel ven? Kaj še! Kam? Še dve leti sem ostal v nji. Ker na poziv šolskega vodstva nisem šel iz stanovanja, si misli »plemeniti tovariš«, da pojdem, ako podkuri ondotni krajni šolski svet. Dobim naslednji od njega pisani in od načelnika podpisani uradni dopis krajnega šolskega sveta:

»Št. 17. Cenjenemu gospodu — — učitelju v — —.

Šolsko vodstvo v — — je z dopisom od dne 5. sušca 1899, št. 17., semkaj naznanilo, da bode v bodočem šolskem letu delalo nov zapisnik (Inventar) pohištva in učnih pripomočkov tukajšnje trirazredne ljudske šole.

Ker pa šolsko vodstvo za to postavno predpisano delo potrebuje tudi primerne prostora, se Vam naročuje, da podstrešno sobo v šolskem posloplju v — — do 15. aprila t. l. zanesljivo izpraznite in si za shranitev Vašega pohištva preskrbite drugo sobo.

Krajni šolski svet — — dne 5. sušca 1899.

Načelnik:

N. N.«

V podstrešni sobici boste »Inventar« delali, za vsako reč po ozkih podstrešnih stopnjicah skakali ali pa vsa učila gori nosili? Na, ne boste! Pa še nisem šel iz podstrešja. Branil sem svojo posest vztrajno kakor Steselj Port Artur. Mučilo je »tovariša«, ker nisem slušal. Na okrajni šol. svet si ni upal pisati, bal se je morda nosu, da vendar ne gre, da gre nadučitelj, namesto da bi podpiral podrejeno učiteljstvo v vsakem oziru in ga ščitil in branil, uganjat take neumestne in zlobne burke proti svojim sotrudnikom.

Po preteku mesec dni dobim spet od »slavnega« krajnega šolskega sveta po nadučitelju pisani in od načelnika podpisani dopis, sicer tudi pod št. 17, toda ostrejšega in — sobica je bila namenjena zopet drugemu smotru. Prej sem bil »cenjeni gospode«, zdaj pa že »blagorodni«.

»K št. 17. Blagorodnemu gospodu — —, učitelju v — —

Podpisani krajni šolski svet Vam je pod tuuradnim številom 17 že marca 1899 podstrešno sobico v stari šoli

odpovedal ter Vam naročil, da taisto do 15. aprila 1899. izpraznite. Ker se temu naročilu do danes ni ustreglo, se Vam zaukazuje (ta beseda je podčrtana), da sobo takoj izpraznite, ker jo bo krajni šolski svet zanaprej sam potreboval. Zanesljivo se pričakuje, da bo imenovana soba do 20. aprila 1899 prazna, da se zamore prej primerno (kako »gosposko«) osnažiti (čujte! čujte!) in za shranitev učnih pripomočkov in drugih šolskih reči pripraviti.

Krajni šolski svet — —, dne 16. aprila 1899.

Načelnik:

N. N.«

Nazadnje mi je bilo preneumno. Določil sem si tritedenski rok, da ostavim sobico. Rok je potekal. Dan pred določenim časom dobim še od nadučitelja v svoj razred nastopni listič: »Drei Wochen sind verflossen. Das Dachzimmer muss Morgen Dienstag leer sein. N. N.« Za tem še drugega: »Das Dachzimmer muss morgen leer sein.« Prejšnje uradne dopise mi je nosil občinski sluga. Vsa vas je vedela, za kaj gre. Pa sem ga nekoč z dopisom vred pognal, zato sem zdaj v razred dobil listič z izlivi srčnih čutil. »Večna luč ti naj svetil« si mislim in naprosim neko kočarico, da mi je odstopila svojo jedilno shrambo, v katero sem postavil svoje pohištvo.

Tako-le se živi pri nadučitelju, ki razume edino le to, kako bi preganjal podrejeno učiteljstvo, pri tem pa farovško kuharico že od daleč s klobukom v roki pozdravlja: »Dober dan, gospodična!« Učiteljica mu je pa k večjemu »baba«.

Kaj se je zgodilo s podstrešno sobico?

Miši so se naselile vanjo.

Večnaja mu pamjat!

Nadučitelj.

Dopisi.

Istra.

Neshvatljivo. »Naša Sloga« postala je sada učiteljski list. Mora da ima medju učiteljstvom dobrih predplatnika, a još boljih suradnika?! Sad piše ovo, sad, laže ono; puna je dopisa iz učiteljskih krugova. U jednom se broju tuži, da nisu dopustili nekom popu pomoćne škole, pe ta »Sloga« neshvaća. Velemudro hvali se i jadikuje: »Neki gospodin izrazio se je svagdje, da je najzadovoljniji na školama, gdje su svećenici učitelji. Kod njih imade najljepših uspjeha. To se nazad govorilo, al sada izdalo se parolu: hrvatski svećenici nesmiyu držati škole.«

Čudne su ove misli! Učiteljstvo Istre mora se time baš ponositi. Vidi se očito, kako se »Naša Sloga« ruga učiteljstvu i kako ga cijeni; imade ih još, koji stoje tvrdo, u svom mladenačkom ponosu, uz ovakve farizeje. Zar, da jedan pop znade više u pedagoškom pogledu od pravog učitelja? Čudne ironije! Pak čemu onda učiteljišta i troškova na ovakve škole? Otpravite ih, jer je suvišan trošak na profesore, na potpore i dr. Kad popovi mogu postignuti najljepših uspjeha, onda dajte popovom škole, a učitelje otpravite, jer nisu ničemu.

Tješite se drugovi! Je li, da ste masa? Ta vidite, da vam vaš organ javno u brk kaže, da ste ničemu i da jedan pop više postigne u školi nego li vi, koji ste izučili učiteljsku akademiju.

Jest, to se kaže i tvrdi, a drugčije je to u praksi!